СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLV. Ч. 189. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 16-го серпня 1937. VOL. XLV. No. 189. Jersey City, N. J., Monday, August 16, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ УСТУПАЄ ПЕРЕД ОПОЗИЦІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відступив від свого домагання контролі фармерських засівів і запевнив південний фармерський бльок, що він не буде мати нічого проти зичення урядом бавовнянім фармерам по 12 центів на кожний фунт бавовни ще цього року.

Як показується, уряд відступив теж від домагання ухвалити ще на цій сесії робітничий закон Вагнера й Конерія.

КОНҐРЕСМЕНИ ЗА РЕОРҐАНІЗАЦІЮ УРЯДУ.

ВАШИНГТОН. — Палата послів заявилася за закон про реорганізацію уряду, на основі котрого впродовж двох наступних років президент буде мати широкі права при регуляції департаментів федерального уряду.

Опозиція пробувала не допустити до цеї ухвали, але при голосуванні проти уряду заявилося всього 75 голосів, за уряд 283.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД СКРІПЛЯЄ БОРОТЬБУ З ЗЛОЧИНАМИ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет для боротьби зо злочинами ухвалив предложити конґресові до ухвалення законопроект про зібрання всіх агентур федерального уряду для боротьби зо злочинами в одно бюро.

ПОПРАВЛЯЮТЬ МЕШКАЛЬНИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ.

ВАШИНГТОН. — Комітет палати послів для справ банкових і монетарних постановив дати прихильну опінію про мешкальний законопроект Вагнера й Стіґала, причому постановив обмежити кошти будови дому для одної родини до $5,000. Ухвала сенату обмежувала ці кошти до $4,000.

УРЯД ЗДЕРЖУЄТЬСЯ З ПОЗИЧУВАННЯМ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол повідомив представника Арґентини, що супроти протестів Арґентини уряд Злучених Держав здержався покищо з позичуванням воєнних кораблів Бразилії для цілей вишколу моряків.

ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК У ШОВКОВНЯХ.

НЮ ЙОРК. — Предсідник Орґанізаційного Комітету Ткальняних Робітників каже, що юнія переговорює з фабрикантами за полагодження страйку робітників при виробі шовку й рейону, котрий у цій околиці обняв 40,000 душ. Френсіз Перкинс, секретарка праці, іменувала о. Френциза Гаса посередником для полагодження цього страйку. Він почав уже переговори.

ПІДПРИЄМСТВО САМО ДОСТРОЮЄ ЗАПЛАТУ ДО КОШТІВ ЖИТТЯ.

СКЕНЕКТЕДІ (Ню Йорк). — „Генеральна Електрична Компанія" подала до відома своїм робітникам, що вона підносить їх робітничу заплату на 1%, щоб дострої́ти заплату до зростаючої дороженечі.

ДОМАГАЮТЬСЯ СУДУ НА „ПЕТИЦІЙНИЙ РЕКЕТ".

НЮ ЙОРК. — Правничий комітет Нюйорського Републиканського Повітового Комітету предложив посадникові міста Ля Ґвардії рапорт, що на виборчій петиції за номінацію сенатора Ковпленда републиканським кандидатом на уряд посадника міста є багато підроблених підписів. Комітет домагається від посадника віддання цеї справи прокураторії, щоб вона почала карні доходження проти осіб, що відповідають за цей „петиційний рекет".

РУЗВЕЛТ НЕ ХОЧЕ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ ПРО СУД.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заперечив на конференції з газетярами чутки, що, мовляв, він хоче добиватися судової реформи дорогою поправлення конституції.

ЗА ПОТВЕРДЖЕННЯ БЛЕКА СУДДЕЮ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський субкомітет, що розслідував кваліфікації сенатора Гуґа Блека на становище члена найвищого суду, на котре його іменував президент Рузвелт, признав йому кваліфікації 5 голосами проти 1.

ВІДКРИТТЯ ПЕРШОГО ВИСТАВОВОГО БУДИНКУ.

НЮ ЙОРК. — У пятницю, 13-го серпня, відкрито тут урочисто перший великий будинок світової вистави в Ню Йорку 1939-го року. Є це так званий адміністраційний будинок, котрий виставлено коштом $900,000. До нього мається зараз спровадити заряд цеї вистави, що вже тепер має 600 урядовців.

УТОПИЛИСЬ ПІДЧАС ПІКНІКУ.

Підчас пікніку недільної школи в Ошен Сити, Меридені, 4 дітей і один 22-літній ловців зайшли на глибоку воду у заливі Сайнпюксент і потонули.

„ХОЧУТЬ НАС ВИВЧИТИ НА БЕЗРОБІТНИХ".

У Варшаві відбувся зїзд „Млодей всі". На цей зїзд стягнули з цілої Польщі багато селян, головно молоді. Навезли також немало наших людей з Волині. Різно їм говорили й різні дива показували. Але, як пише польська газета „Слово", селяни тим зовсім не захоплювалися, тільки підсміхалися. А як редактор „Слова" запитав кількох селян, що вони думають про ту цілу параду, то селяни відповіли з усміхою: „Хочуть нас вивчити на безробітних".

ВЖЕ Й ФРАНЦУЗИ СМІЯТЬСЯ.

Кпинам і насмішкам з большевицьких порядків нема тепер кінця. Ось недавно комуністичні посли голосували у французькому парляменті против повновластей для влади, а за кілька годин за повновласти. На це президент комісії для заграничних справ відповів так: Загадка це дуже проста. Рано телефонував провідник комуністів, Торез, до Москви і дістав наказ голосувати проти повновластей. За кілька годин телефонував другий раз, але при телефоні був уже інший червоний посіпака і дав наказ голосувати інакше. Того першого в міжчасі розстріляли за якесь „злодійство, чи шпигунство".

БАГАТСТВА УКРАЇНИ.

Сільсько-господарські орґанізації Закарпаття звертають увагу на можливість експльоатації багатих покладів алюніту біля Берегова, що його оцінюють фахівці на 40 міліонів тон. Можна його вживати до виробу алюміну.

АРЕШТУВАЛИ ВСІХ СЛУЖБОВИКІВ РАДІОСТАЦІЇ.

З Москви надійшли вістки, що большевики арештували всіх службовиків київської радіостації і віддали під суд за саботаж і ширення протикомуністичної пропаганди. Провина службовиків київської радіостації полягає в тому, що по розстрілі у Москві Зінов'єва в серпні м. р. і по розстрілі Тухачевського та інших генералів київська радіостація надавала жалібні марші.

ТАТАРИ НА ВОЛИНІ.

Останні татари виїхали з Острога над Горинню. Їх поселив був тут ще князь Константин Острозький у 1508 р. при т. зв. Татарській вулиці. З потомків цих переселенців зорганізували й удержували до кінця XVII. ст. надворну татарську хоругву острозьких князів. Татари мали теж свій деревляний мечет. В 1921 р. налічував Остріг ще 6 татарських родин, цим разом виїхала остання татарська родина в інші місця Волині.

ДОМАГАЮТЬСЯ УМОВИХ КЛІНІК.

Міський департамент шпиталів у Ню Йорку подав міській буджетовій раді домагання створити нові шпиталі для умово хорих у дільницях Бронкс і Квінс. Каже петиція, що міські шпиталі для умово хорих переповнені.

НОВИЙ ЗЛОЧИН НА ПОЛОВІМ ТЛІ.

У пивниці покинутого дому у Савт Біч, на Стетен Айленді, знайдено тіло 4-літньої дівчини Іванни Кулеби. Розсліди доказали, що злочинець задушив її шнуром та пробував її знасилувати.

ЗНОВ СМЕРТЬ В ОГНІ.

Підчас пожару у 5-поверховім домі під ч. 625 Вест Енд Евеню в Ню Йорку у пятницю раненько згинули дві особи. Крім цього до шпиталів відставлено 6 осіб, попечених вогнем або зачаджених димом.

ДОКАЗУЮТЬ СОНЯШНУ АТМОСФЕРУ ФОТОГРАФІЯМИ.

Розсліди фотографій із повного затьміння сонця, що було 8-го червня цього року, доказують астрономам, що довкола сонця є газова атмосфера, приблизно міліон миль завгрубшки. Та атмосфера є джерелом світла й тепла, що походяться від сонця. Фотографії, що це доказують, зроблено з літаків 25,000 стіп над землею.

СКАНДАЛЬНА АФЕРА ЛЬВОВІ.

Поліція арештувала відомого львівського промисловця Н. В., власника партерового дому при вул. Городецькій, за еротичну аферу з 14-літньою ученицею Іриною К., донькою з дуже доброї родини. Батько цієї учениці, З. К., повідомив поліцію, що його 14-літня донька Ірина пішла пополудні на прохід і не вернулася. Спершу родичі здогадувалися, що їх донька пішла до товаришки або до свояків. Коли в год. 8-мій вечором батьки довідалися, що ні товаришки ні своякы не бачили Ірини, повідомили поліцію. Щойно по трьох днях поліція довідалася, що згадана учениця перебуває в гарсоньєрі відомого промисловця Н. В. в його хаті при вул. Городецькій. Виявилося, що промисловець Н. В. познайомився з 14-літньою Іриною К. при вул. Л. Сапіги ч. 2, де пристанув, щоб направити мотоцикль. Він відвіз дівчину до своєї гарсоньєри, де три дні відбувались оргії, в якій брали теж участь його приятелі: приватний урядовець В. Р. та магазинір В. Б. Поліція передслухала Ірину К. та приятеля промисловця і випустила їх на волю.

ТРАГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОМИЛКИ.

У Мізочі, пов. Здолбунів, жінка крамаря Рухля Бикс влила через помилку до зупи сірчаний квас замісць оцту. Наслідки цієї помилки трагічні, бо ціла родина важко занедужала. Рухля номерла по кількагодинних муках, а її доньки, 13-літня Гедаля і 12-літня Малка, боряться зі смертю у шпиталі в Рівному.

НЕВДАЛИЙ ХРЕСТ БАПТИСТІВ.

У Снятині поліція придержала американського пастора Никодима Лукинчука, що намагався охрестити нових 11 баптистів у Пруті. Як виявилося, Лукинчук не мав, як американський громадянин, права перебувати в надграничній смузі.

З ЧОГО ПЕЧУТЬ ХЛІБ У РІЖНИХ КРАЯХ.

В Японії мішають вівсяну муку з меленою корою шпилькових дерев і з того випікають великі плоскі паляниці. На Камчатці роблять хліб з самої кори ялиці і березы, котру передтим натовчено і намочено в воді. В Ісляндії зішкробують мох зі скал, мелять його на муку та з того випікають хліб. У деяких місцевостях Італії муку заступають мелені каштани. В Індії, Арабії, Єгипті та в Малій Азії роблять хліб з насіння, щось як наше просо. А в деяких полудневих краях є такі дерева, що на них ростуть овочі, щось як наш хліб.

ПАРИЗЬКА ВИСТАВА.

Що дня відкривають на виставі нові павільони, але павільон радія є ще недоступний для публики. Натомість відкрито „Триюмфальну дорогу світла і радія". Вона складається з установлених по обох боках мосту Олександра III. 12 алюмінових стовпів, які символізують хвилі Гертца і хвилі світляні, даючи в день ефекти при помочі природного світла, а в ночі — ефекти при помочі світла штучного. Кожний стовп має величезний голосник і рефлектор, який кидає вночі довгий сніп світла. Унизу цих стовпів знаходяться фотографії, що ілюструють розвиток радія.

ЗБІЖЖЯ ГНИЄ, АВТА СТОЯТЬ.

З Дніпропетровська повідомляють, що в тій окрузі лежить на полях 15 міліонів пудів збіжжя. Його вже вимолочене, та нема чим його звозити, бо вантажні авта не виремонтувані. В тій окрузі валяється 1,500 авт непридатних до вжитку, бо нема найнеобхідніших запасових частин. Крім того — як пищуть „Ізвестія" — авта, придатні до вжитку, зайняті чим іншим, а саме, колхозні достойники підчас найгарячіших жнив уладжують собі прогульки на автах.

ПОЛІТИЧНИЙ ДВОБІЙ.

В Сегеді відбувся двобій між послом до парляменту Маршеш Шоем і директором млина Баком. До двобою дійшло на тлі політичних суперечок. Двобій тягнувся аж до повного виснаження сил обох противників, яких відвезли з поважними ранами до лічниці. Оба розійшлися без замирення.

НАФТА НА ЗАКАРПАТТІ.

В пошукуванні нафти започатковано широке досліджування теренів на Закарпатті, зокрема біля Ясіня та в околичних місцевостях. Надіються довертітись нафти.

СВЯТО НА БІЛІЙ ГОРІ

ЛЬВІВ. — В неділю, 1 серпня ц. р., відбулося в Підлиссі, на Білій Горі, традиційне свято в честь пробудника Галицької землі, Маркіяна Шашкевича. Цього року свято мало навіть торжественніший характер, ніж інших років, а то тому, що на цей рік припадає 100-літній ювилей появи „Дністрової Русалки". Свято відбулося дуже врочисто. На нього прибули кільканацять тисяч селян та інтеліґенції. Було теж багато священства з єпископом Будкою на чолі. Ряди соколів і луговиків держали порядок. Мали відбутися теж пописи луговиків і соколів, але староство не позволило. Відомий діяч Золочівщини, д-р Т. Ваньо, виголосив палку промову, яку закінчив закликом присягнути на вірність найвищим ідеалам української нації. У відповідь тисячі рук піднеслися вгору і по цілій горі пролунало могутнє „присягаємо!"

СКОНФІСКУВАЛИ ЧАСОПИС ЗА ГИМН „ЩЕ НЕ ВМЕЛА УКРАЇНА".

ЛЬВІВ. — Городецке староство у Львові сконфіскувало український часопис для дітей, „Ранок", що є додатком до „Дзвіночка", за те, що в ньому був поміщений український національний гимн „Ще не вмерла Україна". На відклик видавництва до окружного суду прийшла відповідь, яка потверджує конфіскату, приказує знищити цілий наклад і помістити заборону польською мовою в черговому числі цього самого часопису.

АРЕШТИ І РОЗСТРІЛИ БЕЗ КІНЦЯ.

ЛОНДОН. — Орган робітничої англійської партії „Дейлі Геральд" приносить звідомлення свого кореспондента з Москви. В тому звідомлені говориться, що в совєтськім народнім комісаріяті транспорту переведено ще одну „чистку", внаслідок якої арештовано 3,000 осіб, вищих і нижчих робітників. Серед арештованих знаходяться три брати померлого недавно в таємничий спосіб комісара тяжкої індустрії, Орджонікідзе.

НОВІ ДОКАЗИ СОВЄТСЬКОЇ „ДЕМОКРАТІЇ".

МОСКВА. — Арештувавши уряди, враз з прем'єрами, білоруської, азербейджанської і таджикистанської республики, большевицька влада тепер те саме зробила з туркменською республикою: предсідник туркменського совнаркома, предсідник виконного комітету і девять інших міністрів арештовані. Їм закидають „троцькізм, саботаж і диверсанство". Правдоподібно всі вони будуть розстрілені.

НЕВЖЕ ЛЕНІН ПЕРЕД СМЕРТЮ ПОКАЯВСЯ?

АМСТЕРДАМ. — В поважному католицькому тижневику в Голяндії, Де Тайт", появився спогад одного католицького священика, Беде, який знався з Леніном особисто ще зо шкільної лавки і, не зважаючи на ідеольоґічні ріжниці, піддержував з ним звязки. Беде пише, що Ленін під кінець свого життя ясно собі усвідомлював, якого нещастя він накоїв своєю кривавою революцією. Через це свідомість його смерть була дуже тяжка. В останніх годинах, як уже наступала агонія, голосно каявся і жалував, що червоний терор втрутив Росію в море крови, без ніякого пожитку для Росії і людства. „Для відродження Росії треба отців францішканів, не чрезвичайки", так перед смертю заявив Ленін.

ЗАВЗЯТІ БОЇ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНГАЙ. — Коло Шангаю ведуться завзяті бої між китайськими військами і японськими. Ціле місто дрожить від гарматньої канонади. В бомбардуванні беруть також участь літаки. Японські воєнні кораблі обстрілюють місто з моря. Тяжкі бої ведуться також в околицях другого великого китайського міста, Нанков.

ЮВИЛЕЙ МІСТА БЕРЛІНА.

БЕРЛІН. — Німецька столиця Берлін справляє 700-літній ювилей свого заложення. До цього ювилею гітлерівська Німеччина приготувалася дуже врочисто. Вулиці прибрані прапорами, також усі головніші доми удекоровані. При тій нагоді німці влаштовують відчити, видають літературу, а навіть уладжують вистави, які мають на цілі розказати історію Берліна. Берлін повстав 700 літ тому з двох маленьких рибацьких сіл: Берлін і Кельн. Первісно було словянське і від нього має свою назву нинішня німецька столиця. Князь бранденбурський побудував там свій оборонний замок і в той спосіб почало зростати біля замку місто.

МУСОЛІНІ ВЧИТЬ СВОЇХ МІНІСТРІВ ПЛИВАТИ.

РИМ. — На римській пляжі зібралися під проводом Мусолінія всі міністри і на його знак почали перегони в пливанню. Найскорше приплив головний секретар фашистівської партії, Старочі. За ним приплив граф Ревель, міністер фінансів, а це за ним — міністер публичних робіт. Цікаве, що участи в тих пливацьких перегонах не брав адмірал Аванарі, міністер морських італійських сил.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТА

Коли перед конґресом стояв проєкт закону реформи федерального суду, предложений призидентом Рузвелтом, тоді противники президента голосили, що цей проєкт, викликуючи проти себе загальну ворожнечу законодавців, гальмує поступ усякого законодавства в конґресі. Вони говорили, що край потребує тепер великої маси нових законів, і відкликалися до президента, щоб своєю впертістю в справі реформи суду не здержував ухвали цих потрібних законів. Члени Демократичної Партії апелювали до президента, щоб не розбивав єдности цеї партії, настаючи на закон, що на нього ціла партія не годиться.

Президент остаточно побачив, що годі проти рожна перти й відступив від головної точки своєї судової реформи. Здавалося, що тепер нема ніяких перешкод для злучення назад Демократичної Партії в одну цілість та що аж тепер вся законодатна праця піде в конґресі ґладко. Джім Фарлі, провідник Демократичної Партії, обїздив край з промовами, в котрих запевняв, що Демократична Партія не розбита, що вона одноціла єдність, та що покаже ще свою силу в ухвалюванні добрих законів.

Одначе вже найближчі дні показали, якими пустими були всі ці обіцянки законодатної праці конґресу та обєднання Демократичної Партії. Назадницька більшість партії, що повалила проєкт реформи суду, не перестала саботажної роботи, але взялася з подвоєною енерґією валити дальші точки Рузвелтових реформ. Вона позбавила передівсім найкращих постанов проєкт робітничого закону. Далі, вона викривила мешкальний законопроєкт так, що він не може властиво принести користей там, де його найбільше треба. Потім вона повела кампанію проти Рузвелтового проєкту реорґанізації урядових бюр, котра мала збільшити справність і впорядкованість виконної частини уряду, додавши до неї певні нові аґенції, між ними постійну плянову раду. Далі, заатакувала новий рільничий проєкт, бо в його основу лягла засада про реґуляцію урядом засівів; опозиція станула на становищі, що уряд не повинен реґулювати рільництва, бо це приватне підприємство; одначе як де показалося зниження цін фармерських продуктів, як, наприклад, у продукції бавовни, то вони жадали ґарантії високих цін та державних позичок від уряду на свої рільничі збори.

Словом, опозиція проти президента Рузвелта зводить ні на що всі його заходи заведення нових законів для поправи матеріяльних і суспільних обставин. Вона хоче завернути все до часів зперед „Нового Розділу". Хоче, щоб усе було по старому, як воно було, наприклад, за президентури Гувера. В цій опозиції йдуть разом майже всі републиканці та велика частина Демократичної Партії, котра тепер дуже далека від тої одноцілости, яку так розхвалював Джім Фарлі. Ця партія не зцілюється, а якраз навпаки: розділ у партії зростає щораз більше, і Президентові при таких умовинах буде дуже тяжко добитися того, що він уважає за потрібне для добра краю.

„TWERDYJ UKRAINEC"

Під тим заголовком, з додатком у дужках по німецьки „Приклад національної дисципліни", помістив у часописі „Дойче Рундшав" що виходить у Бромберґу, один її співробітник допис зі Львова. В тім дописі він представляє життя українців, їх боротьбу за існування та їх непохитну національну гордість.

Зібрані автором враження опираються на розмові з одним бувшим українським старшиною, котрий цілком не робить враження, мовби то лише він мав такі погляди. Виходить навпаки: що ввесь український народ стоїть на такім самім становищі.

Уже в дрібних щоденних подіях показує українець, що він у справах національних є **„твердий українець"** (айн „гартер Украінер", айн дікконф" = тверда голова).

В цей спосіб може він своїм поступованням бути прикладом кожному іншому народові, як то завзята постава за свій народ і вітчину змушує остаточно і національного противника до пошанування його.

Фах, в котрім автор працює, приневолив його до випитів у справі української преси. І так, він довідався, що у Львові виходить біля **60** часописів і періодичних видавництв. Він оповів дальше, що число українців у Польщі виносить, за польськими статистиками, 5 міліонів, одначе на думку того українського старшини живе їх там 7 міліонів, а в советській републиці живе їх 35 міліонів. В Польщі живуть вони у східній Галичині, на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшші. На погляд українців, котрому поляки дуже противляться, також гуцули, бойки, і лемки є українці. Українське знамя тризуб, що дуже подібне до тризуба старинного божка Нептуна, можна побачити на ташках (торбинках) у ґуцулів та у їх вишиванках, а навіть на королівськім замку в Кракові, про що мені мій знайомий з гордістю говорить, хоч і не думає замку Вавеля для українців окупувати...

Одначе головним предметом розмови були питання господарські, що очевидно мусять бути головним предметом зацікавлення кожного народу.

А тому, що та справа й у нас, німців, грає велику ролю, то позволимо собі тут ту частину статті дослівно навести.

„Ми починаємо говорити про економічне положення у країні ж. Польщі, мій товариш представляє велике значіння кооператив. Вироби українських продукційних спілок мають дуже добру славу. Річ природня, що дуже тяжко приміститиь при них цілу нашу молодь, знайти заняття для неї. Ось приходять жваві, інтеліґентні юнаки, що може в Парижі студіювали, у Відні в експортовій академії або в Берліні. Та годі їм дати зараз якесь високе становище.

„Посилають їх найперше на село. Вони мусять собі отворити найперше малий склеп (думаю, що тут іде про сільську кооперативу. — Ю. Г.), мусять показати, до чого вони здібні найперше у малій роботі. І доперва, коли такий академік пару літ попрацює між своїми земляками і перед очима загалу покаже, що він справді є сильним робітником, тоді аж дістанеться на вищу відповідальну посаду".

Я не можу всього того сконтролювати, що ось чую. У всякому разі все те є таке інтересне, що я це вписую до свого подорожного записника.

Один з моїх німецьких львівських приятелів пропонує, щоб ми зайшли до одного ресторану.

„Коли панове туди задумуєте йти, — каже мій українець — то я в такім випадку приневолений попрощатися з вами".

— А то чому? — питаюсь, і дістаю ось-яку відповідь:

„Ми просили власника цього льокалю, щоби й українців приймав між своїх кельнерів, а що він на це не згодився, то ми бойкотуємо той льокаль".

А що я від того українця ще дещо рад був почути, то ми зайшли до іншого польського льокалю.

Коли ми ввійшли до середини, то, наш українець привитався по українськи, зажадав українського спису страв і замовив їжу також по українськи. А мої товариші сказали: „О! твердий українець!"

А на це він: „Ми мусимо все свого триматись!" та оповів нам про одного свого приятеля, що був занятий в однім польськім уряді і без усякої причини його віддалили.

Отже він звернувся до дотичного воєводи, бувшого ґенерала.

Його допустили до воєводи і він заявив йому, що як бувший український офіцир звертається до нього як до бувшого польського ґенерала, і тому хоче отверто з ним говорити.

Йому сталася кривда. Його видалено з уряду просто тільки тому, що він українець.

І тепер прийшло між воєводою й українцем до ось-якої балачки:

„Чи ви боролися перше проти поляків?"

„Так. Я боровся за свободу українців".

„А чим ви себе тепер почуваєте: українцем, чи поляком?"

„Очевидно, що українцем".

Воєвода подав йому руку: „Ви мені подобаєтесь. Я знайду вам посаду.

І воєвода додержав слова, сказав наш товариш. А з цього бачите, що то таки щось варта бути **„твердим українцем"**.

М-р Володимир Душник.

СОВЄТИ У ПОВНОМУ РОЗКЛАДІ

Кілька статтей п. Деннія в „Ню Йорк Таймсі" про внутрішні порядки СССР не розкрили остаточно того, що діється тепер у царстві Сталіна. Чи то цензура, чи вкінці спеціяльні резони автора не дозволили дізнатись американській публиці **про цілковитий розклад усього советського апарату.** А ось права французька преса розписується дуже широко на цю тему, переводить лісти страчених осіб, і то майже з кожної ділянки советського життя.

Від року в СССР тече кров сторіками. Гнаний без стриму якоюсь злочинною силою, кремлінський сатрап січе голови наліво й направо з одним лише бажанням: здавити найменший прояв спротиву його волі.

Чистки та екзекуції не вгавають. Ріжниця тільки та, що давніше, в перших роках большевизму, винищувано „клясового ворога" та „буржуазію", а тепер під стрілами чекістів паде „сметанка" компартії та червоної армії.

Комуністична партія.

Чистку почато від мізку та стрижня СССР — комуністичної партії. Впродовж одного року знищено Зіновєва, Камєнєва, Муралова, Євдокімова та 5,000 менше знаних комуністів. 15,000 менше „винуватих" заслано на тяжкі роботи.

Економічний сектор.

З розстрілом Пятакова, Смірнова, Лівшіца, Малечєва, комісаря - асистента Антонова знищено понад 1,800 комуністів з ріжних економічних та кооперативних інституцій. Найновіші арештування торговельних представників СССР з Парижа далеко не замикають лісти „фашистів та троцькістівських псів".

В наркомі зверхньої торговлі більшість тих, що помогли збудувати сяк-так советську торговлю, арештовано. Обвинувачення зміняються: фашизм або троцькізм, саботаж то знову Ґештапо (німецька розвідка), чи японське шпигунство. Арештовано Розенгольца, комісара зверхньої торговлі, недавнього любимця Сталіна. І Туманов, колишній торговельний представник СССР у Парижі та бувший консуль у Більбао, Озерський і Улянов, торговельні представники СССР в Лондоні та Відні, теж поділяють долю Розенгольца. Рабінович, Крумкін і Сталькін, як теж 180 вищих урядовців наркому торговлі на шляху „ліквідації".

Нарком закордонних справ.

Советська дипльоматія також підлягає кривавій чистці. Карахан, колишній помічник Літвінова і Чічеріна, амбасадор у Туреччині та спеціяльний емісар Сталіна до „мокрої" роботи на спілку з Бородіном у Китаю, тепер під спеціяльним доглядом у Лубянці (тюрма). Це саме з Астаховом, бувшим амбасадором у Лондоні, Стерном, директором департаменту, та 150 іншими дипльоматами. Між ними ославлений Марсель-Мойсей Розенберґ, бувший амбасадор советів при червоному уряді в Мадриді. Майський (Лондон) та Соколін не певні завтрішнього дня, також їх шеф, Валлах-Фінкельштайн-Літвінов.

Червона армія.

Вкінці червона армія, як основа цілого СССР, понесла найкривавіші гекатомби свойому „вождові" Сталінові. **Біля 2,000 ґенералів, полковників, отаманів ріжних військових формацій „зліквідовано" впродовж травня, червня й липня 1937 року.**

Крім маршала Тухачевського розстрілені такі ґенерали: Якір (КВО, Київська Військова Округ), Гамарник, Ейдева Округа, Корк, Уборевич, Фельдман, Шмідт, Кузмич, Струхов; полковники: Естерман, Смутний (українець), Архіпов, Сомов, Мікулін, Раппапорт, Межушвілі. Крім того арештовано понад 1,500 осіб, між ними адмірала далекосхідньої фльоти Вікторова, ґенералів Міронова, Смаґіна, Ракова, Палозова і Камкова. Акт обвинувачення: „німецько - японська розвідка".

ҐПУ, Нарком внутрішніх справ.

Що більше, навіть ҐПУ, цей „бич" Сталіна, не уникнуло загального терору. Ті, що ще вчора арештували й розстрілювали інших, самі нині опинилися на тому шляху. Арештування Яґоди мало неабиякий відгук у цілому світі. Тепер арештовано його адютанта Арґанова, який був після арештування Яґоди правою рукою нового шефа ҐПУ, Миколи Єжова, що орґанізував та переводив розстріл Тухачевського й інших 7 ґенералів.

300 вищих аґентів та комісарів ҐПУ арештовано, між ними таких „асів", як Катценельсон, Слуцький, Соскін, Леплевський, Баліцький (шеф українського ҐПУ), Сперанський, Котов, і вкінці ославленого аґента Яновича, який орґанізував схоплення Кутєпова і під іменем Воловича був начальником сталінської придворної когорти.

— — — — — — — — —

Тепер місцеві арештування та процеси за „саботаж", „фашизм", „націоналізм" і „троцькізм" і так без кінця пожирають десятки жертв зпоміж робітників, селян, дрібних урядовців, червоноармійців і інших.

За самими **офіційними советськими даними,** 2,000 розстрілів доконано на тих „ворогах народу" в Хабаровську, Мінську, Києві, Владивостоці, Тифлісі, Омську, Ерівані, Ташкенті, Ленінграді і т. д. На цілій советській території і на всіх ділянках тече і ллється ріками кров.

Відомо, що Сталін не має ніякого конституційного титулу в СССР. Функції президента СССР припадають президентам сімох федераційних републик, що входять у склад СССР. Двох зпоміж них Сталін позбувся впродовж одного місяця: президент Білорусі Червяков „застрілився з приводу родинних справ", а Гаджаєв, президент Узбекістану", „поповнив самогубство з розстроєння нервів"...

Отсих „кілька невинних вісток" про СССР, узятих з авторитетної французької преси, може послужать до цілковитого здертя советської полуди та блахману з очей деяких невинно-наївних наших людей в Америці.

А вже найвищий час, щоб наша еміґрація в Америці пішла за рідними землями у нищенні московської розкладової отрути, що під назвою комунізму розкладає релігію, суспільно-національне й економічне життя в багатьох краïнах.

Цим ми зробимо не тільки прислугу Україні, але допоможемо Америці уникнути, або й знищити московські черви розкладу й анархії.

Квітослав.

УКРАЇНСЬКА РІВІЄРА

Тому, що наша земля багата, що вона дає багато користей і доходів, тому ті, що її забрали під своє панування, готові за неї всю кров пролити, готові обороняти її, як свою рідну землю.

Хтож би подумав, що невеличке містечко **Заліщики** — це дійсно містечко, що містить у собі українську рівієру.

Треба додати, що Заліщики з їх зверхнім виглядом і гарячим підсонням є споріднені з чисто полудневими містами поза границями Польщі.

Розкішна заліщицька земля дає вибрані й цінні плоди, що насичують украй цілу Польщу.

Хоч ціла Польща це держава рільнича, то ніяка смуга землі „рдзенно" (чисто) польської землі не дає стільки користи, що напр. заліщицька земля — наша земля.

Господарські кола в Заліщиках виготовили статистику за 1936 рік і в ній точно подають, скільки з того міста вивезено всяких овочів. І так вивезено: яблук 75,000 кґ., грушок 70,000 ккґ., сливок 63,000 кґ., вишень 14,000 кґ., черешень 70,000 кґ., волоських горіхів 40,000 кґ. та винограду 85,000 кільоґрамів.

Не треба забувати при цій нагоді, що управа помідорів є дуже поширена. Залізницею у ваґонових пересилках вивезено більш як 100 десять-тонових ваґонів помідорів; крім того біля 480,000 кґ. розпродано на торзі, 70,000 кґ. розпродано почтою.

Ось так у статистиці представляється одно місто. А скільки ще подібних міст знайдеться на західньо-українських землях! Не згадую вже про земні копалини, що їх тепер пошукують. Ось біля Косова (в горах) копають тепер шиби, бо показалася там нафтова ропа. Хтож шукає тієї ропи? Може українці? Ні! Чужинці! Вони аж з Великої Польщі приїжджають і загарбують для себе цінноші нашої землі.

Тому ми, українці, невигідні нашим сусідам, тому, відчувається сильний гніт, бо українська земля — це скарбниця, що з неї вічно можна черпати користи. Ось тому ми гноблені довгі віки й кінця тому не видно...

К. Міксат.

ВИБОРИ

(4)

Я запросив ще пару веселих чопових братів і спровадив під Радецького циганську музику. Весела забава зачалася ще в білий день. Я напитків не жалував. До години моє товариство було пяне. Тоді я одному, найбільше підхмеленому, підшепнув, що тим разом кандидатом на посла до парляменту є не барон Мазараскул, а загально звісний Тодір Мучка, і що добре було щоби цю кандидатуру таки зараз проголосити в місті.

Мочиморда підвівся і товариству виявив політичну тайну. Візвав товариство, щоби цю вість рознесло по місті і щоби з музикою пішло до кандидата побажати йому успіхів на новім для нього політичнім шляху.

Ціле товариство з шумом і ґуком висипалося на вулицю. Я лишився в шинку, щоби заплатити рахунок і щоби мене з тою пяною, крикливою голотою ніхто не бачив. Заплативши, я здалека йшов за походом, бо хотів бачити, що з того вийде.

Музика пішла вулицею Панською, за нею гурток моїх товаришів, з гостинниці під маршалком Радецьким. Музика грала патріотичного австрійського марша Радецького, а ті, що йшли за музикою, вигукували:

— Нехай жиє Тодір Мучка, посол до державної ради!

Гурток крикунів більшав, бо до нього приставали ремісничі челядники, що саме тоді виходили з варстатів. До гуртка причіпалася всяка голота, для котрої таке було великою забавою. З малого гуртка зробилася велика, криклива юрба, що своїм криком заглушувала музику.

— Нехай жиє Тодір Мучка! Нехай жиє новий наш посол!

На площі при кінці вулиці стояла камяна фіґура святого. За шістку якийсь хлопчина виліз на фіґуру і причепив картку, на котрій великими буквами стояло:

— Християни! Ґолосуйте на Тодора Мучку!

Похід пішов торговицею, потому вулицями: Глинянською, Монастирською, Глибокою, Цибульною. Куди ішли, відчинялися вікна. У вікнах ставали люди, дехто вже в сорочці, вискочивши з ліжка. Всі чудувалися, що раптом виринула нова кандидатура, ще й така.

Нарешті товпа, вже дуже велика, підійшла під хату. Музика грає, товпа кричить. По хвилі відчинилося вікно. У вікні появилася жінка в білій, нічній одежі.

— Що там сталося? — питає.

— Нехай жиє наш посол Тодір Мучка!

Музика заграла „Боже буди покровитель".

— Чи ви пяні? — кричала Мучкова з вікна.

— Мучка, сюди! — заревла юрба.

— Вступіться, бо я маю два баняки кипучої золи. Біґме, виллю вам на голови!

— Хочемо бачити Тодора Мучку, почути його слово!

— Його нема дома, — відповіла. — Тодір Мучка поїхав до Відня, бо туди пішов транспорт його биків. Хоч би був дома, то тепер спав би. А хоч би не спав, то з такою голотою не вдававсь би. Відступіть від моєї хати, бо як посиплеться що на ваші голови, то не скоро забудете кандидатуру мого мужа.

Люта як сто чортів тріснула вікном і пішла до мужа, котрий був у хаті і вже лежав у ліжку, сказати, що бачила.

— То мабуть зробив мій суперник, — сказав муж. — При останнім транспорті худоби до Відня багато втратив. Довідавшися, що я добре заробив, мабуть наймив ту голоту, щоби мене осмішити. Гадав, що я увірю в мою кандидатуру і вийду дякувати.

Другого дня говорило ціле місто, що проти барона Мазараскула кандидує купець Мучка. Очевидно, всі усміхалися.

І староста усміхався, коли по трьох днях надїхав і йому розказали, які слухи ходять по місті.

— Лиш далі так! — сказав до мене. — Кандидатуру проголосити плякатами. Та так, щоб люди не знали, хто приказав зробити це.

До барона Мазараскула староста зателеґрафував:

— Погано. Кандидує популярний і багатий купець Тодір Мучка.

Від барона прийшло телеґрафічне питання:

— Скільки вислати грошей?

Про все те я дізнався аж геть пізніше. Мій староста не виявляв нікому політичних тайн. Він грав так, що в свої карти не дав нікому заглянути. Написав до барона такого листа:

(Дальше буде).

ФІЛЬМА „НАЗАР СТОДОЛЯ"

У нюйорськім театрі „Камео" ставлено цілий тиждень звукову фільму „Назар Стодоля". Фільму випродукував Украйнфільм, себто фільмове підприємство советської України. Отже продуценти мали до своєї розпорядимости досить поважні маєткові засоби, хоч куди більші від засобів, що стоять до розпорядимости приватному підприємству, мали звідки набрати акторів, костюмів, мали під рукою готові українські краєвиди.

Взялися вони за перерібку на фільму готової вже драми, і то драми найбільшого українського поета, Тараса Шевченка. Словом, усі дані були за те, щоб зпід їх рук вийшла фільма, якою продуценти моглиб гордитися. Який вплив це малоб на український народ, про це можнаб спорити, одначе мабуть більшість думок булаб за те, що гарна українська звукова фільма, та ще з твору найбільшого українського поета, принеслаб честь і славу всьому українському народові.

Ті, що представляли цю фільму американській публиці й українській іміґрації, либонь були свідомі цього всього, коли вони поклали досить труду, щоби представити цю фільму американській публиці й українській іміґрації. Реклама фільми підкреслювала виразно, що ця фільма, мовляв, Шевченків натхнений клясичний твір українського фолькльору. Як це так можливо, щоб якась річ була твором індивідуальним одного поета, а рівночасно твором фолькльору, себто збірним твором колективу, це хіба вже треба лишити до вияснення цим письмакам, що це писали. В усякого, хто читав цю рекляму, лишилося *враження*, що твір є твором Шевченка. І це якраз враження, свідомо підпиране продуцентами фільми, є основно неправдиве. Щоправда, фільма носить імя героя драми Шевченка і має менше-більше ті самі дієві особи, одначе поза те драма Шевченка під назвою „Назар Стодоля" ріжниться основно від фільми цієї самої назви. У Шевченка драматична боротьба обертається коло бажання козака Назара Стодолі оженитися з Галею, дочкою козацького сотника Хоми Кичатого, котра теж бажає віддатися за Стодолю. Зате сотник хоче цю дочку видати за козацького полковника. Отже завязком драми є зудар волі молодих людей порядкувати своїм подружим життям і волі батьків порядкувати подружжям дітей. У фільмі „Назар Стодоля", щоправда, є й ця драматична боротьба, але вона грає лише підрядну ролю, бо головна боротьба це боротьба між бажанням селян добути собі волю, себто не підлягати чужій волі, та заходами панів покорити селян під панську волю та використати їх працю. Звісно, можна писати драму про боротьбу між батьками й дітьми, а можна писати драму про суспільну боротьбу між суспільними верствами. Шевченко написав свою драму про першу боротьбу. Вільно було Куликові писати сценар для фільми про другу боротьбу, але не вільно Куликові підсувати свою писанину Шевченкові.

Можливо, що драма „Назар Стодоля" в такій формі, як її залишив Шевченко, не надається до створення повної фільми, себто до неї треба було багато додавати, одначе в такому випадку треба було робити додатки згідно з природою первісного твору, а не робити чогось суперечного з первісним твором. Адже большевицька критика хвалила колись свою фільму „Наталку Полтавку" за те, що вона йшла вірно за безсмертним твором автора. Не можна раз величати себе за вірність з оригіналом, а вдруге величатися за невірність з оригіналом. Коли фільма відступає різко від оригінального твору, то це повинно бути виразно зазначене, з якого твору взято завязок до сценара, але притому виразно зазначити, що фільма є далеко йдучою перерібкою.

При перерібці драми чи повісти на фільму треба дивитись на те, щоби перерібка драматичну боротьбу загострювала, а тимсамим виясняла. Перерібка Шевченкової драми большевицькими письменниками цеї драматичної боротьби не вияснила, але її заплутала, замотала. Головно через те вийшло таке, що критики американських ґазет зовсім не розуміли перебігу подій, і це або виразно признавали, або, переповідаючи фабулу, мимоволі зраджувалися, що її не розуміли.

Заплутавшися в подвійній драмі, з котрих одна є драмою Шевченка, а друга большевицькою драмою Кулика, большевицькі фільмісти старалися її упростити найгрубшими засобами, які тільки знає фільмова штука. Вони вивели як борців двох кляс ріжні особи, але схарактеризували їх так, що всі представники панів виходять чортами, а всі представники свідомих кріпаків — ангелами. У цей спосіб на світ дивляться не удозрілі люди, але діти. Навіть у московських большевицьких фільмах цього роду характеризування людей уже закинено й у кращих московських фільмах не представляється всіх прихильників большевиків за святців а всіх противників за безхарактерників. Коли в Україні ще далі продукують фільми по старому, то це не доказує, що в боротьбі панів з кріпаками в Україні пани були всі темні постаті, а кріпаки, — всі ясні, але це доказує, що большевицький уряд признає, що для москалів треба писати по розумному, а для дурних хахлів буде й так.

В одному місці, наприклад, зображено хитрого сотника Кичатого в полковника, котрого сотник хотів би взяти собі за зятя. Обидва козацькі старшини заїдають паляниці зо сметаною і запивають медом. Їдять притому так, як нелюдські сотворіння. Сметана звисає з козацьких вусищів. Виходилоб, щоб козацька старшина це були дикарі, обжори. На фільмі не зображено, як їли селяни й прості козаки, і фільмарські письменники думають, що вони своєю фільмою сказали, що козацька старшина їла, як свині, а „простолюддя" їло, як люди. Одначе чи це враження винесе глядач? Чи не подумає він собі: коли так їла старшина, то як їли їх піддані? Отже чи є цей грубий вискок нападом на старшину, чи властиво нападом на ввесь український народ?

Ми знаємо, звідки узявся цей напад. Він має те саме джерело, що мають ці вульґарні, огидні зображування українського селянина пяницею. Адже представляли в мандрівних „малоросійських" трупах усякі низькі люди українці, як тупого, грубого, ординарного „хахла", що без фляшки ніде не йде, а горівку так любить, що буде з долівки її злизувати, як її виблює. Ось звідки з найнижчих низів ярмарочної драми черпнула большевицька фільма характеризацію українського народу, а на цю мерзенну образу українського народу поставила візитівку Тараса Шевченка, що якраз грубо таврував таке принижливе відношення до українського народу.

Цю фільму зіпсули дорешти ще якісь неграмотні люди, котрим віддано завдання приробити для неї англійські титули. Ці люди Гната назвали „KHNAT", себто „Хнат", хоч по англійськи звук „г" віддається дуже просто через „h". Через те вони й назвали Ґалю „GALLIA", що в англійській мові означає Ґалію, себто стару назву Франції.

Автори заголовків перекладають „Січ" і „Запоріжжя" на „SETTLEMENT", хоча це слово американському глядачеві ніяк не може дати навіть чогось приближного до поняття Січи чи Запоріжжя.

Команду Гната: „На хутір Кичатого" переклали: TO KYTCHATOKHO'S MANOR!", тоді, якце повинно бути зовсім просто "TO KYCHATY'S".

Найкраща вже пригода трапилася цим перекладачам, коли вони мали перекласти слова сотника Кичатого до своєї дочки Галі: „Дивись, дочко, та не піднеси гарбуза". Звісно, батько має на думці: не піднести гарбуза сватам полковника, але він не каже кому, бо укриває перед дочкою, від кого це мають бути свати. Автори заголовків зробили з цього таке: "BUT DON'T EXCITE HIM TOO MUCH!" Отже ці автори заголовків не зрозуміли зовсім значіння фрази „піднести гарбуза". „Піднести гарбуза" зовсім не значить „роздражнювати", „розбуджувати пристрасти", а просто відмовити женихові або його сватам дівчини. В цьому випадку Ґаля не мала кого роздражнювати, бо „молодий" зі сватами не прийшов, а звісно, що дівчина не стане „роздражнювати" сватів.

Як видно з цих абсурдів, англійські титули дали підробляти людям, які не знають української мови, не розуміють українського побуту, які навіть не вміють читати українського письма.

Під звуковим оглядом фільма теж нижче критики. Передівсім часто голоси слів не сходяться з рухами уст. Деколи голоси заслабі, а деколи засильні. Раз Кичатий свище на своїх слуг, але цей свист такий слабий, що його ніхто не почув би на два кроки, а тимчасом слуги на пів милі почули. Або знов ідуть лісом кілька козаків, співаючи, а лісом іде гук, начеб співали що найменше кількасот осіб.

У фільмі є деякі гарні краєвиди. Є деякі гарні фолькльорні сцени, є досить добрий спів бандуриста, але на всю суму це дуже маленька порція. Деколи в драмі ложка дьогтю бочку меду зіпсує, а тут видно продуценти взяли бочку дьогтю й поклали на ній верству меду та хотіли її продати за бочку меду. Большевицькі ґазети робили широку пропаґанду цій фільмі, закликаючи своїх читачів ходити на виставу, бо, мовляв, тоді фільма певно буде йти в театрі на Бродвею кілька тижнів. Та виставу фільми припинено там по тижні.

Мама: Признайся, хлопче тебе нині учитель бив?

Син: Не знаю. Не цікавлюся тим, що діється за моїми плечами.

—o—

Вона: Який ви маєте гарний човен!

Він: Мій човен має одну хибу.

Вона: Яку?

Він: Коли в ньому цілуватись, він перевертається.

Вона: Це нічого, я вмію плавати...

ПЯТЬДЕСЯТЬ ЛІТ КУЛЕМЕТУ.

На фронтах еспанської громадянської війни тарахкотять кулемети, а рівночасно кулемет святкує свій 50-літній ювилей. В 1887. році приїхав до Анґлії американський інжинір Гірам Стівенс Максім і з його співпраці з фабрикантом зброї Вікерсом вийшов перший кулемет, здібний до вжитку. На Великдень 1887 року повідомив щоденник „Таймс" перший про винахід цієї зброї, якої мали вжити лише на війні в Індії, Єгипту та південній Африці. Скоростріл подивляли як чудо техніки, хоч тоді вистрілював „лише" двіста куль на хвилину. Винахід запевняв анґлійському війську велику вигоду та перевагу. Інжиніра Максіма іменували шляхтичем, а як лорд став членом вищої палати та зробив величезний маєток і побудував собі у парку Торлов у Лондоні велику ляб ораторію та жив лише для своїх винаходів. Він збудував скорострільну гармату та пневматичну динамітову гармату. Потім уже присвятився мировим працям. Старався збудувати літак. Помер у 1916 році, коли його винахід мав найбільше жниво на фронтах світової війни.

МУЗЕЙ У МУКАЧІВСЬКОМУ МОНАСТИРІ ОО. ВАСИЛІЯН.

Щоб зберегти цінні памятки закарпатської старовини, заснували оо. василіяни в Мукачеві, поруч існуючої вже своєї багатої книгозбірні також манастирський музей.

НАГОРОДА ЗА ПЛЕКАННЯ ТРОЯНД.

Відомий годівельник троянд Матіяс Тантав з Гольштайну виплекав невідому відміну троянди під назвою сванті і дістав цього року нагороду, що її вперше уфундувало відоме заведення плекання троянд у Санґерзавзен.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ЗАБУВАЙМО ЗА НАШІ СИРОТИ В АМЕРИЦІ.

Думаю, що про це благородне діло, про наш Сиротинець, ми найбільше забуваємо.

Ціле Боже літо, почавши від травня аж до вересня, раз-у-раз відбуваються пікніки й українські дні на ріжні цілі, але на сироти з тих усіх імпрез нема ані одного цента.

Мені здається, що одною з важних справ є подати поміч сироті. І колиб ми все памятали на слова нашого Спасителя, то памяталиб за наші сироти.

І коли ми за найменшу жертву маємо запевнену нагороду від нашого Спасителя, то не повинні забувати українських сиріт у Сиротинці в Філядельфії. Та в нас якось не так. Ніхто про це ані не пише, ані нічого не робить. Але одної неділі, слухаю, о. парох оголошує в церкві, що буде театральна вистава, яку відіграють сироти якраз на дохід Сиротинця.

Подумала я собі: Чи то так сироти журяться дуже собою? Певно стільки, що й інші діти. Вони знають, що їм має бути все, які зїсти так і вбратись. Але журяться сестри, ті добрі прибрані матері із своєю трудолюбною настоятелькою.

Тож не забуваймо про тих найменших, котрих Христос найбільше любить. Він певно нераз стукає до наших сердець, щоб ми про них не забували.

А особливо ми, матері, що чутливіші серця маємо від чоловіків. Ми все скорше відчуваємо всякі недомаґання, відзиваємося скорше на всякі просьби, тож повинні бути чутливіші і для справи сиріт.

Театральна вистава, що має відбутися, буде відіграна перший раз. Тож уже відтепер усі готуймось піти на цю виставу, на якій не повинно забракнути ні одної душі, що живе у Філядельфії.

Тож памятаймо! Хто має волю, нехай уже відтепер зголоситься до сестер по тікети і помагає їм у добрім ділі.

А. Б.

—o—

ЗАВВАГИ ДО ЗБІРОК НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

Ходячи по збірки на народню ціль, пізнала я, що більшість наших людей розуміє вагу народніх збірок та радо жертвує, хто більше, а хто менше. Деколи навіть дякують, що їх не оминається. Ці люди розуміють вагу освіти, і серцем відчувають положення свого народу, з якого вийшли, та щиро і радо йому в потребі помагають,

Одначе, на жаль, не до всіх можна ті слова прикласти, бо ще не всі розуміють як слід народню справу і деколи відносяться до неї зовсім байдуже й відмовляються від жертв ріжними викрутами. Декотрі кажуть, що „в політику не бавляться", що „край їх не обходить", що „там нікого не мають, а коли й мають, то вони їх не обходять". Декотрі знов кажуть, що не мають грошей. Правда, буває таке, що хтось не має грошей, і такому треба вибачити. Аме бувають і такі, що на інші, менше потрібні річи видають багато, а на добру ціль — нема. Кажуть деколи: „Нехай собі в краю самі помагають; якби ми тут не мали, то вони нам не помоглиб".

Яка наївність чи дурнота! Прикро робиться головно тому, що дуже часто такі дурниці говорять навіть такі особи, які недавно повернулися з краю. Вониж повинні, більше памятати про рідний край, ніж ті, що давно звідтам виїхали. Та, на жаль, дуже часто такі особи, діставшись до Америки та зазнавши кращих матеріяльних відносин, забувають про тих, що караються на рідних землях. Нерідко буває і таке, що така особа відразу зачинає забувати навіть свою рідну мову і починає говорити з дітьми по англійськи, мовляв, „я вчуся англійської мови".

Раз я зайшла до одного такого дому з одною українською дівчиною, що вже тут роджена, але не забуває про рідний край. Ті люди, до яких ми зайшли, сказали, що дивуються, що така гарна дівчина й розумна, а хочеться їй за „тим" ходити. Ця дівчина на те їм відповіла: „Тому власне, що я розумію цю справу, хочу їй помогти. Хоч я не бачила старого краю, то чула неодно від родичів, як також я читала в книжках. Україна гарний край, а українці чесний і культурний нарід. Він тепер у неволі і нашим обовязком є йому помогти".

Були і такі, що відмовлялися від жертви тому, що їх вуйко є там десь у костелі паламарем. Треба підкреслити, що ці люди рекрутуються головно зпоміж тих, що до ніяких українських орґанізацій не належать, ніяких часописів ні книжок не читають. Бо коли, наприклад, ми раз зайшли до бідної вдови, з кількома діточками, котра належить до У. Н. Союзу, читає „Свободу" й інші українські часописи, то вона не відмовилася дати жертву, а ще навіть просила вибачення, що більшої жертви не може дати. Ми зо зворушення подякували їй і подумали собі: „То тамті багаті, а нічого не дали нам, а ще наговорили таких річей, що соромно слухати. А ця вдова мало має, а на народні цілі ділиться з останнім". Треба сподіватися, що колись і ті прозрять та доложать і свою цеголку до будови рідної святині.

Анна Чорній,
Балтімор, Мд.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 14-го серпня б. р., помер у 64-тім році життя **Демко Ґоч**, член Бр. св. Володимира, від. 65. У. Н. Союзу в Елизабет, Н. Дж. Покійний походив зо села Барвінок, повіт Коросно, Галичина.

Похорон відбудеться у вівторок, дня 17-го серпня, в 9-тій годині рано з дому жалоби 105 Лафает вулиці, Джерзі Сити, Н. Дж., а в церкві св. Петра й Павла, при Ґрін і Сусекс вул. в годині 9:30 рано.

В. Й. П.

БОЛГАРСЬКИЙ ТАНЕЦЬ ВОГНЮ.

У Болгарії є невеличке верховинське село Вулґаре, відоме з того, що там що року відбувається жіночий танець вогню. Це народній звичай, якого походження напевно поганське, а духовенство бореться проти нього. Зачинається богослуженням у сільській церкві, де збираються всі селяни, святочно зодягнені. Три малі хлопці виносять із церкви святі образи й інші святі символи, попереду хлопців ступає провідник свята, 90-літній Кіро Костедінов, що махає великою кадильницею. Із церкви йде процесія до каплиці св. Константина. У каплиці складають дари, хустини ручної роботи, килими та гроші. Як лише смеркнеться запалюють на майдані великий вогонь. Коли вогонь починає вигасати, порозкладають на землі жевріючі головні, а по обох боках уставляються ті, що несли святі образи та музики. Потім приходять босі жінки і танцюють на жевріючих полінах і попелі. Танець треває пятнацять хвилин. Переказ каже, що танець приносить селу благословення і здоровля, а полям — плодючість.

МОДЕРНА ГАВАЙКА

Що не всім народам прихід европейців з їх культурою приніс користь — давно відома правда. Деякі народи „завдяки" культурі европейців зникли або зникають поволі з лиця землі, а деякі так здеморалізувались під впливом тої культури, що може й ліпше, щоб вони вигинули остаточно.

Чудові Гаваї з їх розкішною природою були колись раєм на землі для їх мешканців. Напівнагі гавайки, прекрасно збудовані і веселої вдачі, вели нескладне своє господарство, годували дітей, танцювали і співали.

Але прийшли білі... Принесли чоловіків і жінок працювати на себе, привезли горівку... Жінки з їх екзотичною красою приваблювали білих моряків і згодом почала ширитися розпуста. Замісць вільного вибору свого товариша по вподобі, привикли гавайки продавати свою любов. Гавайські танці приваблювали туристів і згодом почали входити в моду і в Европі та Америці. А жадні всякої новини і сензацій американки, бажаючи удосконалитися в тих диких танцях (що є справді нарівні, але тільки в окруженні пишної гавайської природи), почали їздити на Гаваї та там від туземок учитись крутити бедрами і руками. Гавайки скоро зорієнтувалися, що тут може бути для них добре джерело доходу, і почали вчити свого мистецтва за грубі гроші. Гаваї покрилися швидко цілою сіткою курсів танців та дансінгів, на яких учительками є гавайки. За кожну лекцію бере гавайська танцюристка 2 доляри, а вивчити зобовязується танець за 3 лекції. Що за американками приїздять і американці, ясна річ, що й розпуста шириться там далі і влада приневолена часто інтервеніювати з ріжними заборонами, щоби бодай трохи припинити страшне лихо...

З чарівних дітей природи, що виповнювали своє життя танцем та співом, стають поволі гавайки вирафінованими купчихами свого нескладного мистецтва і тіла, не приймаючи зовсім додатньої европейської культури. Не поліпшилось ні господарство, ні спосіб життя гавайок, бо вони до цього залінивілі. Про освіту й мови нема. І мабуть незабаром про красу та здоровля гавайок та їх щасливий сміх і спів лишиться тільки спомин...

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗАЛІЗО, ЩО ГОРИТЬ.

Іще зо шкільної науки пригадуємо собі, що кожний метал горить, коли довести його до відповідної температури.

Одначе ця температура вагається. Деякі металі, як сода, потас або магнез горять уже в розмірно низькій температурі, а інші знову в дуже високій. До тієї другої групи зараховували досі залізо, яке горить нормально в температурі 1,000 ступнів.

Та тепер берлінський професор Альфред Шмід із одного роду руди одержав залізо, яке запалюється само у звичайній температурі. Залізо це, якому надав назву „пірофор", хемічно не ріжниться нічим від звичайного заліза.

Крім того Шмід винайшов іще одну породу заліза, яке назвав „семіпірофор", котре запалюється від вогню сірника. Цікаве, що такий пірофор і семіпірофор можна одержати лише безпосередньо з руди, а вже перетоплене залізо не дасться переробити на таке, щоб так горіло.

ПАШПОРТИ ДО РАЮ.

Поліція в Йоганесбургу (південна Африка) арештувала цілу шайку обманців яким всеж таки треба признати оригінальність у винахідливості.

Обманці вдавали знатних чужинців і обїздили містечка та села південної Африки, де продавали місцевим мешканцям пашпорти до ... раю. На кожному пашпорті, видрукованому на гарному папері та люксусово оправленому, було виписано, що власник має право на місце в раю по смерти.

Легковірні, темні люди вірили обманцям, тому бизнес ішов дуже гарно. На пашпорт приклеювали фотографію чоловіка, чи жінки, щоб не було „обману". Ціна пашпорта була ріжна. Люди, що „багато нагрішили в свому житті" мусіли платити більше. Та дешевше, як за один фунт стерлінгів годі було купити такий пашпорт. Обманцям удалося розпродати не менше як 15,000 пашпортів. Всіх членів шайки арештували.

ВУЛЬКАНИ ПІД ЛЕДОМ.

Ґеольоґічні дива.

У південно-східній частині Ісляндії є велитенський ледняк Ватна Йокуль, що вкриває простір приблизно 8,000 кв. миль. Ледняк цей то остаток останньої ледової доби. Вона, відступаючи ступнево в усій Европі, оставила тут свої сліди в первісній, незміненій формі.

Знов же відомо, що Ісляндія це країна гарячих джерел, т. зв. гейзерів, вульканічного походження. Ряд тих вульканів є ще чинний і сьогодні. Кілька найчинніщих вульканів є саме під грубою кількасот стіп верствою леду ледняка Ватна Йокуль.

Діяльність тих вульканів досліджував недавно славний скандинавський вчений д-р Нільс-Нільсен. Його звіт, предложений британському географічному товариству „Роял Джіографікел Сосайети", оголосив недавно англійський природничий місячник „Nature". Коли ті вулькани вибухають під ледом, спричинюють, що величезні маси ледняка топляться, а це спричинює на всьому острові страшні повені, які населення зве „йокульгляпп". Наукова виправа д-ра Нільс-Нільсена ствердила два роди вульканічних вибухів. Одні з невеличким викиданням попелу, зате їх вибухова сила така велика, що ломить грубий шістьсот стіп лід і творить у ледняку багато кратерів. Розтопленої води з ледняка буває до 25—30 міліярдів кубічних стіп. Другий рід вульканів має значно слабшу силу, так що навіть не може пробити ледяний панцир. Зате ті вибухи замітні чим іншим. Під величезним тисненням маси лави кристалізуються і творять базальтові й інші скелі. Їх так багато на Ісляндії, а це найкращий доказ, що ввесь острів повстав завдяки вульканічним силам.

ЗРАЗКОВЕ СЕЛО У ТУРЕЧЧИНІ.

Турецька влада під проводом Газі Кемаля переведа низку значних реформ, а тепер готовиться у смирненській окрузі оснувати яку сотку зразкових сіл. Кожне турецьке сільське господарство буде мати хату з трьох гігієнічних кімнат, стайню та гараж. Білля всього села будуть прати в одній громадській пральні, що буде уладжена згідно з найновішими вимогами. Всі прилюдні будинки будуть при одній площі: громадський дім, школа і т. д. Ця площа буде звалася площею републики. Посередині площі буде памятник президента Туреччини Кемеля Ататірка. Першими мешканцями тих зразкових сіл будуть поселенці із румунської Добруджі та з Болгарії.

ГОДИННИК-ВЕЛИТЕНЬ.

На летовищі в Дурбані (в Натал, Африка) є годинник поміщений так, щоб із літаків можна було легко побачити, котра година. І так справді є, бо в промірі має цей годинник 210 стіп. Цифри годин уложені з великих чорних каменів, тому дуже виразно відбивають від білого тла. Вказівки також дуже добре видні. Вночі сильне світло освітлює цифри та вказівки і так улекшує летунам орієнтуватися. Годинник у Дурбані це одинокий у світі щодо свого призначення, будови, а також щодо величини.

ІЗ ЖИТТЯ РАКІВ.

Рак може довго жити піском і глиною.

Досі загально вірять, що рак вилазить по добич лише вночі. На основі цього здогаду можна собі також пояснити причину, чому раки піднас бурі вилазять із своїх кривок. Життя рака взагалі дуже цікаве, а хто плекає раки в отвертому басені, може слідкувати їх життя.

Рак їсть усе, навіть глину та пісок, коли йому не дамо нічого іншого. На такому „харчі" видержить і кілька місяців, коли не дістане нічого іншого. Тоді зїдає також сам себе, мясних частей убуває, а панцир твердне. Є це мабуть наслідком надмірної скількости вапна, яке є в піску та глині.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(89)

Коли Тарзан рішуче заявив за те, щоб продовжати подорож до „затраченої столиці", обличчя Юлі захмарилося смутком. Вона промовила до Тарзана: „Ви не повинні йти. Майор Мартлінг цілком певно відтягнув би своє прохання, якби знав, які небезпеки чигають там. Подивімся на нещасного Дарнота! Скільки терпінь він зазнав від тих покручів! Ви"...

Тарзан не дав їй докінчити. „Я обіцяв майорові привезти з собою „зелену богиню" і не хочу зломити обіцянки. Коли смерть мене постигне, то це інше діло", заговорив він спокійно. „Адеж не можна наражувати життя за якусь мертву річ", пробувала переконати його Юля. Тарзан відповів: „Це йде не про мертву річ, тільки про додержання обіцянки".

По кількох хвилинах надуми він додав: „Я можу вмерти тільки раз. А колись мушу вмерти". Тарзан попровадив своє товариство над беріг потічка і там розбив шатро. Юля тимчасом старалася привернути свідомість Дарнотові. Тарзан рішив наперед добре вивідати все від Дарнота і в той спосіб приготовитися до боротьби з потворами.

Коли шатро було готове, а Дарнота приміщений вигідно на ліжку, Тарзан нагло дістав охоту в тій хвилі пускатися далі в дорогу. Він виміркував, що потвори можуть тепер якраз бути на їх слідах, бо вони мусіли вже відкрити втечу Дарнота. Краще вийти їм назустріч, ніж датися напасти неприготованими. „Я йду", промовив він. „Коли не вернусь, не йдіть за мною".